

Magdalena Łomzik (<https://orcid.org/0000-0001-7125-5922>)

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Zmiany w zaleceniach dotyczących sporządzania tłumaczenia poświadczonego i ich wpływ na inne źródła wiedzy w tym zakresie

1. Wstęp

Jednym z podstawowych źródeł wiedzy na temat zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego są zalecenia opracowane przez Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych (PT TEPIS). W 2019 roku został uchwalony *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*¹, stanowiący już czwartą wersję kodeksu². Wprowadzone zmiany bez wątpienia przyczyniły się do zaktualizowania zapisów ze względu na ich dopasowanie do aktualnych przepisów prawa, potrzeb tłumaczy i rozwoju nowych technologii. Po wprowadzeniu KZTP tłumacze przysięgli, którzy kierują się zaleceniami PT TEPIS, musieli „jedynie” uaktualnić swój dotychczas stosowany sposób sporządzania tłumaczeń do nowych zasad. W przypadku długoletniego wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego przestawienie się na zmodyfikowane zasady może wiązać się z pewnego rodzaju trudnościami, zwłaszcza na początku. Dużo trudniej mają jednakże adepci zawodu, którzy dopiero poznają cechy tłumaczenia poświadczonego i sposób jego sporządzania. Niestety, do dnia dzisiejszego nie opublikowano jeszcze nowych materiałów, w których w sposób szczegółowy omówione zostałyby wszystkie zmiany wprowadzone w 2019 roku.

Powoduje to, że nawet częściowe wykorzystanie „starego” komentarza do nowego kodeksu wiąże się ze sporym wysiłkiem, zwłaszcza że obszerne komentarze w drugim rozdziale „Warsztat tłumacza przysięgłego – tłumaczenie pisemne” nie odsyłają do konkretnych numerowanych i nazwanych paragrafów kodeksu z 2011 r.³.

¹ PT TEPIS 2019. *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*. https://tepis.org.pl/wp-content/uploads/2020/02/Kodeks_zawodowy_t%C5%82umacza_przysi%C4%99g%C5%82ego_2019.pdf [dostęp: 20.02.2023], dalej jako KZTP.

² Wcześniejsze wersje kodeksu: a) Kierzkowska Danuta (1991). *Kodeks tłumacza sądowego*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Tłumaczy Ekonomicznych, Prawniczych i Sądowych TEPIS. b) Kierzkowska Danuta (red.) (2005). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis. c) Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis, (dalej jako KTP).

³ Moczulski Mirosław (2018). Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego. W: *Lingua Legis*, 26, s. 28.

W powyższym cytacie Mirosław Moczulski odwołuje się do książki *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*⁴, jednakże jego pogląd jest aktualny także w odniesieniu do pozostałych źródeł wiedzy na temat sporządzania tłumaczenia poświadczonego. W związku z tym tłumacze zdani są na korzystanie z dotychczasowych opracowań, które samodzielnie muszą porównywać z aktualnie obowiązującymi zaleceniami. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zmian wprowadzonych do KZTP, które odnoszą się do zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, w celu ustalenia ich rodzaju oraz wpływu na korzystanie z dostępnych pomocy dydaktycznych. W związku z tym oprócz nowych zaleceń branżowych zostaną przedstawione również publikacje naukowe, które przez tłumaczy pracujących w parze językowej polski-niemiecki mogą być traktowane jako źródła wiedzy w powyższym zakresie.

2. Zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego a źródła wiedzy

Warto przypomnieć, że wprowadzenie egzaminu na tłumacza przysięgłego w 2004 roku przyczyniło się do rozszerzenia oferty akademickiej o przedmioty przygotowujące do tego egzaminu oraz do rozwoju oferty kursów komercyjnych. Badanie przeprowadzone przez Artura Dariusza Kubackiego⁵ potwierdza, że 16 z 25 ośrodków szkoleniowych, które specjalizowały się w kształceniu tłumaczy, oferowało także przygotowanie do zawodu tłumacza przysięgłego. Tego typu formy kształcenia spotkały się z dużym zainteresowaniem wśród tłumaczy. Przykładowo spośród wszystkich osób, które w latach 2009 do 2010 podeszły do egzaminu na tłumacza przysięgłego języka niemieckiego, angielskiego, francuskiego, rosyjskiego, hiszpańskiego i słowackiego (łącznie 150 osób), aż ponad 60% zdecydowało się na udział w studiach podyplomowych oraz w innych formach kształcenia, takich jak kursy czy szkolenia, w celu podniesienia swoich kompetencji translatorskich⁶. Oferta uniwersytecka dla kandydatów na tłumaczy przysięgłych nadal jest bogata, a ponadto oferowane są liczne kursy zarówno przez stowarzyszenia tłumaczy, jak i instytucje, firmy oraz tłumaczy przysięgłych⁷. W związku z powyższym także tłumaczenie

⁴ Cieślak, Bolesław i in. (2018). *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis.

⁵ Kubacki Artur D. (2007). Kształcenie kandydatów na tłumaczy przysięgłych w Polsce. W: *W dialogu języków i kultur. Konferencja naukowa. Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie 15–16 stycznia 2007*. Warszawa: Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie, s. 241.

⁶ Kubacki Artur D. (2012). *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, s. 241.

⁷ Por. a) Prokop Dariusz (2015). Tłumacz przysięgły – samouk czy akademik? Konfrontacja przepisów prawa z praktyką uprawiania rzemiosła tłumacza przysięgłego. W: *Linguodidactica*, 19, s. 227–238; b) Kubacki Artur D. (2017). Tłumaczenie poświadczone – nowa specjalizacja na studiach wyższych drugiego stopnia? W: Katarzyna Nowakowska, Danuta Romanuk, Agnieszka Sochal (red.), *Humanistyka a praktyczny profil kształcenia uniwersyteckiego w nauczaniu języka, literatury i kultury w warunkach obcokulturowych*. Warszawa: Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej Uniwersytet Warszawski,

poświadczony, i tym samym zalecenia opracowane przez PT TEPIS, stały się przedmiotem większego zainteresowania naukowców w ujęciu dydaktycznym. Zanim przejdziemy do omówienia dostępnych źródeł wiedzy ułatwiających opanowanie zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, przypomnijmy, że w przepisach prawa nie uregulowano szczegółowego sposobu sporządzania tłumaczenia poświadczonego. Danuta Kierzkowska, która była członkiem komitetu redakcyjnego KZTP i jego wcześniejszych wersji, jest zdania, że

(...) Kodeks tłumacza przysięgłego nie wymaga formy aktu prawnego, ponieważ – podobnie jak kodeksy etyki zawodowej uchwalane przez władze organizacji samorządu zawodowego adwokatów i notariuszy – stanowi niezależne, autorytatywne źródło norm stworzonych przez powołaną do tego organizację zawodową⁸.

Małgorzata Zofia Król⁹ wyjaśnia jednak, że pomiędzy samorządem zawodowym, np. adwokatów a PT TEPIS, występuje znacząca różnica, która polega na tym, że PT TEPIS jest jednym z wielu stowarzyszeń tłumaczy, a nie samorządem zawodowym zawodów zaufania publicznego, który powstałby na podstawie delegacji ustawowej. Wracając jednak do aktów prawa, należy zauważyć, że w odniesieniu do sposobu sporządzania tłumaczenia poświadczonego w Ustawie z dnia 24 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego¹⁰ określono jedynie zobowiązanie tłumacza do wykonywania zawodu ze szczególną starannością i bezstronnością, niezbędne elementy tłumaczenia poświadczonego (podpis tłumacza i odcisk pieczęci albo podpis kwalifikowany, numer wpisu tłumaczenia do repertorium, potwierdzenie zgodności z oryginałem, odpisem lub tłumaczeniem) oraz sposób transliteracji i transkrypcji imion i nazwisk. Zgodnie z § 8 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego¹¹ kandydaci na tłumacza przysięgłego muszą wykazać na egzaminie pisemnym posiadanie umiejętności tłumaczeniowych i językowych.

s. 93–110; c) Kubacki Artur D. (2018). *Pozaakademickie kształcenie kandydatów na tłumaczy przysięgłych w Polsce*. W: Artur D. Kubacki, Katarzyna Sowa-Bacia (red.), *Wybrane zagadnienia z glotto- i translodydaktyki 1*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, s. 96–128; d) Podlaska Beata (2022). Der Weg zur staatlichen Prüfung in einem Online-Kurs – Analyse der häufigsten Fehler der Kandidaten für vereidigte Übersetzer in Polen. W: Artur D. Kubacki, Piotr Sulikowski (red.), *Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*. Band 5. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, s. 183–206; e) Gościński Jan, Kubacki Artur D. (2022). Ausbildung beeidigter Übersetzer in Polen an ausgewählten Universitäten am Beispiel des Englischen und Deutschen. W: Robert Białachowski, Edward Białek, Natalia Południak, Tomasz Wystobocki (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 56. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 413–434.

⁸ Kierzkowska Danuta (2008). Preskryptywny charakter Kodeksu tłumacza przysięgłego. *Rocznik Przekładoznawczy*, 3/4, s. 102.

⁹ Król Małgorzata Z. (2019). O paradygmacie normatywnym tłumaczenia przysięgłego w dziedzinie prawa. *Konińskie Studia Językowe*, 3, s. 282.

¹⁰ Dz.U. 2019, poz. 1326, dalej jako ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego.

¹¹ Dz.U. 2020, poz. 124, dalej jako rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego.

W ramach kompetencji tłumaczeniowej sprawdzana jest poprawność merytoryczna i terminologiczna przekładu oraz strona formalna tłumaczenia, która odnosi się do znajomości formalnych zasad wykonywania tłumaczenia poświadczonego. W rozporządzeniu jednak nie zdefiniowano, jakie są te formalne zasady. Członkowie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej już dawno wskazywali na konieczność doprecyzowania wymagań egzaminacyjnych i oficjalne ustalenie normy, która stanowiłaby podstawę oceny tłumaczeń na egzaminie państwowym¹². Mimo że powyższa krytyczna ocena zasad oceniania prac egzaminacyjnych została wyrażona wiele lat temu, to nadal nie ma normy uregulowanej przepisami prawa. Agnieszka Pietrzak jest więc zdania, że

dopóki jednak taka oficjalna regulacja nie pojawi się, należałoby odstąpić od oceny strony formalnej prac na podstawie Kodeksu zawodowego tłumacza przysięgłego, a w szczególności karania egzaminowanych, którzy nie zastosowali się do jego zapisów¹³.

Warto jednak zwrócić uwagę, że badania przeprowadzone przez Reginę Solovą¹⁴ nad pracami egzaminacyjnymi z państwowego egzaminu na tłumacza przysięgłego języka francuskiego z lat 2005–2010 wykazały, że Państwowa Komisja Egzaminacyjna jest w dużej mierze tolerancyjna na stosowanie różnych norm preskryptywnych w odniesieniu do tłumaczenia nazw sądów. Badaczka jako możliwe normy preskryptywne dla sporządzania tłumaczenia poświadczonego rozważa: normy wynikające z listy lektur opublikowanej na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (w tym KTP), normy wynikające z innych publikacji dla tłumaczy oraz normy opisowe rozumiane jako powtarzalne wybory tłumacza¹⁵. Opublikowanie KZTP na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości¹⁶ i udział przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, Komisji Odpowiedzialności Zawodowej Tłumaczy Przysięgłych oraz Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego w opracowaniu KZTP mogą wpływać na sposób postrzegania tych zasad przez kandydatów

¹² Por. a) Zieliński Lech (2011). Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych. *Rocznik Przekładoznawczy*, 6, s. 117–132; b) Solová Regina (2016). Normy przekładowe na egzaminie na tłumacza przysięgłego. Na materiale francuskich i polskich ekwiwalentów nazw sądów cywilnych. W: Barbara Walkiewicz, Anna Fimiak-Chwiłkowska, Justyna Woroch (red.), *Norma a uzus I. Z zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, s. 109–122; c) Kubacki Artur D. (2017). Kryteria oceny egzaminu na tłumacza przysięgłego z perspektywy egzaminatora. W: Edward Białek, Tomasz Jabłecki, Jaroslav Lopuschanskyj (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 46. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 469–482.

¹³ Pietrzak Agnieszka (2022). Egzamin na tłumacza przysięgłego w kontekście praktyki wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego. *Heteroglossia*, 13, s. 288.

¹⁴ Solová Regina (2016). Normy przekładowe na egzaminie na tłumacza przysięgłego. Na materiale francuskich i polskich ekwiwalentów nazw sądów cywilnych, s. 109–122.

¹⁵ *Ibidem*, s. 118.

¹⁶ Zob. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zasady-wykonywania-zawodu-tlumacza-przysieglego> [dostęp: 15.03.2023].

na tłumaczy przysięgłych¹⁷. Z całą pewnością zalecenia opracowane przez PT TEPIS można traktować jako zbiór wartościowych zasad etyki i praktyki zawodowej tłumacza, zwłaszcza uwzględniając regularną pracę komitetu redakcyjnego nad udoskonalaniem kodeksu. Nie ulega również wątpliwości, że KTP można przypisać dużą wartość autorytatywną, co potwierdzają publikacje naukowe odnoszące się do zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego, które mimo powyżej przytoczonej krytyki obowiązywania KTP bazują na jego zaleceniach.

Przyjmując podane powyżej normy preskryptywne określone przez Reginę Solową¹⁸, poniżej przedstawimy najważniejsze opracowania, które tłumacze języka niemieckiego mogą wykorzystać w zdobywaniu wiedzy o zasadach sporządzania tłumaczenia poświadczonego oraz umiejętności stosowania ich w praktyce¹⁹. W mojej ocenie jedną z podstawowych publikacji, która jest uniwersalna dla tłumaczy wszystkich języków, jest obszerny komentarz do KTP, zawarty w monografii *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*²⁰. Stanowi on uzupełnienie i uaktualnienie komentarza z 2011 roku²¹. W odniesieniu do opracowań przeznaczonych wyłącznie dla tłumaczy pracujących w parze językowej polski-niemiecki, najważniejszą i jednocześnie pionierską pozycją są wzorcowe tłumaczenia poświadczone²² opracowane do wydanych wcześniej przykładowych dokumentów²³. Adeptci zawodu mogą zapoznać się dzięki niej ze sposobem realizacji poszczególnych zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego w praktyce, a tłumacze przysięgli np. porównać swoje rozwiązania z propozycjami autorów. Wiedzę z zakresu sporządzania tłumaczenia poświadczonego można pozyskać także z publikacji, które zawierają analizę błędów popełnianych przez studentów

¹⁷ Odnośnie do podsumowania wyników badań w zakresie postrzegania KTP i KZTP przez tłumaczy przysięgłych zob. Łomzik Magdalena (2022). (Nie)przestrzeganie zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego a zwrotne tłumaczenie poświadczone. W: Robert Białachowski, Edward Białek, Natalia Południak, Tomasz Wysłobocki (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 56. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 281–296.

¹⁸ Solová Regina (2016). Normy przekładowe na egzaminie na tłumacza przysięgłego. Na materiale francuskich i polskich ekwiwalentów nazw sądów cywilnych, s. 115.

¹⁹ Kluczową rolę w propagowaniu wiedzy o zawodzie tłumacza przysięgłego i objaśnianiu problemów tłumaczenia poświadczonego odgrywa dorobek naukowy Artura D. Kubackiego. Szczegółowe podsumowanie jego działalności naukowej zob. Sekuła Justyna (2022). Berufsprofil und wissenschaftliches Schaffen von Univ.-Prof. Dr. habil. Artur Dariusz Kubacki. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication, International Journal for Legal Communication*, 49, s. 17–31.

²⁰ Cieślík Bolesław i in. (2018). *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*.

²¹ Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*.

²² Dahlmanns Karsten, Kubacki Artur D. (2014). *Jak sporządzać tłumaczenie poświadczone dokumentów? Przekłady tekstów z „Wyboru polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych” z komentarzem / Wie fertigt man beglaubigte Übersetzungen von Urkunden an? Kommentierte Übersetzungen zu den Texten aus der „Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen“*. Chrzanów: Wydawnictwo Biuro Tłumaczeń KUBART.

²³ Iluk Jan, Kubacki Artur D. (2006). *Wybór polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych / Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen*. Warszawa: Wydawnictwo Promocja XXI.

i kursantów przygotowujących się do egzaminu na tłumacza przysięgłego²⁴ oraz przez kandydatów na tłumacza przysięgłego w pracach egzaminacyjnych²⁵. Bardzo istotne informacje zawierają także opracowania, w których znajdziemy propozycje treści formuły poświadczającej²⁶ i odniesienia do zaleceń branżowych z krajów niemieckojęzycznych²⁷ oraz artykuły odnoszące się do (nie)stosowania przez tłumaczy zasad sporządzania tłumaczenia poświadczonego²⁸. Charakter dydaktyczny mają również publikacje dotyczące przebiegu egzaminu na tłumacza przysięgłego i sposobu oceniania prac egzaminacyjnych²⁹ oraz badania naukowe w zakresie metod dydaktycznych i efektów nauczania adeptów zawodu tłumacza przysięgłego³⁰.

²⁴ Zob. np. a) Mirek Joanna (2019). Analiza zastosowania wymogów formalnych i merytorycznych w tłumaczeniu poświadczonym na przykładzie studenckiego przekładu polskiego i niemieckiego wyroku rozwodowego. *Applied Linguistics Papers*, 26/1, s. 125–139; b) Podlaska Beata (2022). Der Weg zur staatlichen Prüfung in einem Online-Kurs – Analyse der häufigsten Fehler der Kandidaten für vereidigte Übersetzer in Polen, s. 183–206.

²⁵ Zob. np. a) Kubacki Artur D. (2009). Fehler in der Fachübersetzung der Kandidaten für einen staatlich vereidigten Übersetzer. W: Anna Mrożewska (red.), *Philologische Ostsee-Studien. Zeitschrift der Wissenschaftlichen Fakultät der Universität Rostock für Sprachwissenschaft*, Nr 2. Koszalin: Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, s. 11–28; b) Kubacki Artur D. (2012). *Tłumaczenie poświadczane. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*, s. 212–237.

²⁶ Zob. a) Kubacki Artur D. (2015). Formuła poświadczająca tłumacza przysięgłego. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 21, s. 21–37; b) Moczulski Mirosław (2016). Formuła poświadczająca stosowana przez tłumaczy przysięgłych w Polsce – praktyka i zalecenia a Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. *Lingua Legis*, 24, s. 23–40; c) Moczulski Mirosław (2017). Formuła poświadczająca w tłumaczeniu poświadczonym na język obcy w Polsce w świetle norm. *Lingua Legis*, 25, s. 9–24.

²⁷ Zob. Sekuła Justyna (2018). Polskie i niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania tłumaczeń poświadczonych w ujęciu kontrastywnym – implikacje praktyczne dla sporządzania tłumaczeń poświadczonych polskich i niemieckich wyroków sądowych. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 59–87.

²⁸ Zob. np. a) Łomzik Magdalena (2018). Przekład nazw polskich szkół wyższych a zachowanie zasady staranności i wierności tłumaczenia poświadczonego. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 39–57; b) Łomzik Magdalena (2019). Nazwy instytucji w tłumaczeniu poświadczonym – w teorii i praktyce. W: Jolanta Lubocha-Kruglik, Oksana Małyś, Gabriela Wilk (red.), *Przestrzeń przekładu*, tom 3. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 269–277.

²⁹ Zob. np. a) Zieliński Lech (2011). Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych. *Rocznik Przekładoznawczy*, 6, s. 117–132; b) Kubacki Artur D. (2016). Die Bewertungskriterien bei der Staatlichen Prüfung für vereidigte Übersetzer und Dolmetscher in Polen aus der Sicht eines Prüfers. W: Magdalena Duś, Robert Kołodziej, Tomasz Rojek (red.), *Wort – Text – Diskurs. Festschrift für Zofia Berdychowska zum 65. Geburtstag*, Danziger Beiträge zur Germanistik, Band 53. Frankfurt am Main: Peter Lang, s. 407–419; c) Kubacki Artur D. (2018). Ocena regulacji ustawowych w odniesieniu do zawodu tłumacza przysięgłego w Polsce. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 7–39.

³⁰ Zob. np. a) Mirek Joanna (2019). Analiza zastosowania wymogów formalnych i merytorycznych w tłumaczeniu poświadczonym na przykładzie studenckiego przekładu polskiego i niemieckiego wyroku rozwodowego, s. 125–139; b) Sekuła Justyna (2020). Wykorzystanie nowoczesnych technologii w promowaniu samodzielności studentów: na przykładzie nauczania formalnych

3. Zmiany w zasadach sporządzania tłumaczenia poświadczonego

W ramach niniejszego artykułu skoncentrujemy się wyłącznie na zmianach wprowadzonych do KZTP w odniesieniu do sporządzania tłumaczenia poświadczonego, które są istotne dla tłumaczy w parze językowej polski-niemiecki. W celu zapewnienia lepszej czytelności wprowadzone zmiany omówimy, dzieląc je na formalne i merytoryczne zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego na podstawie typologii zaproponowanej przez Artura Dariusza Kubackiego³¹.

3.1. Formalne zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego

Formalne zasady sporządzania tłumaczeń poświadczonych odnoszą się do niezbędnych elementów tłumaczenia, takich jak wzmianka o kierunku tłumaczenia, dane tłumacza, formuła poświadczająca tłumaczenie, podpis i pieczęć tłumacza, oraz do formy graficznej tłumaczenia³². Warto zwrócić uwagę, że niektóre zmiany treści KTP wynikają z ich dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów prawa. Dotyczy to m.in. zmiany definicji dokumentu i oryginału dokumentu, wprowadzenie terminu *odpis dokumentu* w miejsce *tekstu niesygnowanego* oraz tłumaczenia poświadczonego sporządzonego w postaci elektronicznej (§ 23–26). Powyższe zmiany wpłynęły na treść § 26, który przedstawia elementy tłumaczenia poświadczonego w zależności od jego postaci, oraz na treść formuły poświadczającej, w której zgodnie § 65 tłumacz poświadcza zgodność tłumaczenia z oryginałem dokumentu lub jego odpisem, a nie z tekstem niesygnowanym. Pozostając w temacie poświadczania zgodności tłumaczenia, koniecznie należy zwrócić uwagę na ważne zmiany w KZTP odnoszące się do odcisku pieczęci tłumacza i jego podpisu. Nowe zalecenia zawierają przypomnienie, że na tłumaczeniu poświadczonym sporządzonym w formie pisemnej tłumacz składa swój podpis zgodny ze wzorem podpisu złożonym w Ministerstwie Sprawiedliwości, a na tłumaczeniu sporządzonym w postaci elektronicznej kwalifikowany podpis elektroniczny. Zgodnie z KTP odcisk pieczęci tłumacza należało umieścić bezpośrednio pod formułą poświadczającą po lewej stronie arkusza, a podpis złożyć po prawej stronie pieczęci. W KZTP zrezygnowano z określenia tak dokładnej pozycji podpisu tłumacza i odcisku pieczęci, ale nadal obowiązuje zasada umieszczania ich bezpośrednio pod formułą. Nowym zapisem jest jednak zalecenie oddzielania tekstu tłumaczenia od formuły poświadczającej,

zasad sporządzania tłumaczeń poświadczonych zawartych w Kodeksie Zawodowym Tłumacza Przysięgłego. *Roczniki Humanistyczne*, 68, z 10, s. 195–206. (Powyżej podany artykuł Justyny Sekuły, w odróżnieniu od pozostałych przytoczonych publikacji, odnosi się do KZTP).

³¹ Kubacki Artur D. (2012). *Tłumaczenie poświadczane. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*, s. 127–136. Warto zwrócić uwagę, że zaproponowana w powyżej podanej monografii klasyfikacja stanowi uporządkowanie zasad ujętych w KTP i, mając charakter dydaktyczny, ułatwia ich przekazywanie i przyswajanie. Jednakże formalne zasady sporządzania tłumaczenia w rozumieniu Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego postrzegane są szerzej i obejmują wszystkie zasady zawarte w zaleceniach opracowanych przez PT TEPIS, które odnoszą się do tłumaczenia pisemnego.

³² *Ibidem*, s. 127–134.

przykładowo przy pomocy znaków typograficznych³³. Tłumacze zyskali jednak większą dowolność przy sporządzaniu tłumaczeń wielostronicowych, gdyż w KZTP nie zawarto już informacji o konieczności opieczętowania zagięć stykających się stron. Według nowych zasad nie jest również konieczne dołączanie do tłumaczenia poświadczonego oryginału dokumentu z urzędu stanu cywilnego, jednakże dodano nowy zapis w § 64 dotyczący tłumaczenia dokumentów na język obcy, które przeznaczone są do obrotu prawnego za granicą. Zgodnie z ust. 1 tego paragrafu tłumacz ma możliwość dołączania kopii dokumentu źródłowego, w zależności od konwencji obowiązującej w kraju docelowym i w porozumieniu ze zleceniodawcą/ zamawiającym, natomiast ust. 2 stanowi, że tłumacz powinien dołączyć kopię, jeżeli zleceniodawcą/ zamawiającym nie jest sąd, prokuratura, policja i organy administracji publicznej. Do KZTP wprowadzono również informację, że dokumentację wieloczęściową należy wpisywać do repertorium nie pod jednym numerem, lecz pod oddzielnym numerem dla każdego dokumentu wchodzącego w skład tej dokumentacji (§ 42). Wiele z wprowadzonych zmian w KZTP szczegółowo skomentował Mirosław Moczulski³⁴. Między innymi odnosi się on do uzupełnienia KZTP o możliwe sposoby postępowania ze stopką drukarską, którą można przepisać, przetłumaczyć lub zamiast jej treści umieścić adnotację o jej występowaniu w tekście. Ponadto badacz wskazuje na zmianę używanego w KZP określenia *wzmianki* na *adnotacje*, które jednak według niego wymagają uporządkowania ze względu na brak konsekwencji w stosowaniu adnotacji i uwag w niektórych paragrafach. Ważna zmiana odnosi się do informacji o kierunku tłumaczenia, która zgodnie z KZTP stanowi nagłówek tłumaczenia, a nie jak dotychczas *wzmiankę*³⁵. Mirosław Moczulski omawia również nowy sposób postępowania z odciskami pieczęci, który polega na tym, że zarówno ich opis, jak i tłumaczenie treści należy umieścić w adnotacji w nawiasie kwadratowym. Jednocześnie autor zwraca uwagę na wprowadzony do KZTP poprawny zapis adnotacji: treść adnotacji zapisujemy kursywą, a sam nawias bez wyróżnienia kursywą³⁶. W odniesieniu do elementów graficznych dodano także istotne zalecenia dotyczące postępowania ze składnikami tekstowymi elementów graficznych (np. wykresów, diagramów), które podlegają tłumaczeniu. W razie potrzeby można w tekście tłumaczenia umieścić legendę zawierającą wyrażenia w języku źródłowym i docelowym oraz dołączyć do tłumaczenia kopię stron z tymi elementami graficznymi (§ 40).

3.2. Merytoryczne zasady sporządzania tłumaczenia poświadczonego

Merytoryczne zasady sporządzania tłumaczeń poświadczonych obejmują sposób postępowania z tytułami zawodowymi, stopniami i tytułami naukowymi, które

³³ Zalecenie to jest jednak znane z komentarza do KTP (por. Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*, s. 101).

³⁴ Moczulski Mirosław (2018). *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*, s. 27–48.

³⁵ Mimo że KTP zaleca umieszczenie informacji o kierunku tłumaczenia we *wzmiance*, to jednak w dołączonym do niego komentarzu znajdziemy przykładowe tłumaczenia, w których informacja taka nie jest umieszczona we *wzmiance*, lecz stanowi nagłówek dokumentu (por. Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*, s. 64–65).

³⁶ Moczulski Mirosław (2018). *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*, s. 40.

występują w świadectwach szkolnych i na dyplomach, oraz z nazwami własnymi, skrótami, skrótowcami i błędami w tekście, jak i zapis liczb i dat³⁷. W odniesieniu do tych zasad Mirosław Moczulski³⁸ wskazuje na niezgodność KZTP z ustawą o zawodzie tłumacza przysięgłego, przejawiającą się m.in. w zaleceniach dotyczących zapisu imion i nazwisk z języków, w których korzysta się z alfabetu niełacińskiego. Ponadto komentuje on również wprowadzoną możliwość dodawania uwag tłumacza do ocen przytoczonych w brzmieniu oryginalnym, które występują na dyplomach i świadectwach³⁹. Oprócz tego Mirosław Moczulski⁴⁰ zwraca uwagę na dodanie do kodeksu sposobu postępowania z leksyką bezekwiwalentną, w przypadku której tłumacz może obok swojej propozycji tłumaczenia podać brzmienie danego słowa z języka źródłowego. Jednocześnie zastanawia się on, czy przytoczenie to powinno być w formie uwagi, adnotacji czy może w jakiejś innej formie, gdyż nie zostało to jednoznacznie określone w KZTP.

Powyższe cenne uwagi Mirosława Moczulskiego należy koniecznie uzupełnić o wprowadzone zmiany odnoszące się do postępowania z nazwami własnymi. Dotychczas nazwy geograficzne w języku obcym należało przytoczyć w pisowni oryginalnej obok polskiego odpowiednika. Aktualnie zgodnie z § 48 KZTP należy podać je w brzmieniu zgodnym z zasadami zalecanymi przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, oprócz tego można dopisać ich brzmienie w języku źródłowym⁴¹. Powyższa reguła nie odnosi się do dokumentów urzędu stanu cywilnego, w przypadku których nazwę miejscowości przytacza się w brzmieniu z tekstu źródłowego, a dodatkowo w miarę możliwości można podać aktualną nazwę, zgodnie z zaleceniami powyższej komisji. Na podstawie KZTP należało natomiast użyć nazwy aktualnie obowiązującej, a dodatkowo można było dopisać obok nazwę stosowaną w dacie opisywanego faktu. Także w przypadku tłumaczenia nazw instytucji, urzędów i organizacji obowiązuje odmienna zasada. Obowiązek tłumacza do przytoczenia ich w pisowni oryginalnej obok polskiego odpowiednika został zmieniony na możliwość umieszczania ich tłumaczenia obok brzmienia w pisowni oryginalnej (§ 47). W odniesieniu do nazw osobowych zalecenia nie uległy zmianie, jedynie jednoznacznie wskazano na to, że imion i nazwisk się nie tłumaczy, a imiona ojcowskie podaje się w niezmienionej formie. Jeżeli chodzi o adresy, to w KZTP znajdziemy przykłady elementów adresu (np. ulica), które mogą być tłumaczone, gdy adres nie służy do celów pocztowych⁴². Ponadto usunięto zapis, że można je tłumaczyć także w przypadku, gdy występują w aktach stanu cywilnego (§ 52). W odniesieniu

³⁷ Kubacki Artur D. (2012). *Tłumaczenie poświadzone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*, s. 134–136.

³⁸ Moczulski Mirosław (2018). *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*, s. 33–35.

³⁹ *Ibidem*, s. 42.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 40.

⁴¹ Na konieczność uwzględniania zasad opracowanych przez powyższą komisję wskazali autorzy komentarza z 2018 r. (por. B. Cieślak i in. (2018). *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*, s. 146–147).

⁴² Informację, o jakie elementy adresu chodzi, znajdziemy już w komentarzu z 2011 r. (por. Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*, s. 87).

do nazw własnych należy zwrócić również uwagę na brak znaków diakrytycznych w tekście źródłowym. Zalecenia w tym zakresie uzupełniono o informację, że ewentualna uwaga tłumacza powinna odnosić się do tego, że w tłumaczeniu zastosowano taką samą pisownię nazw, jak w tekście źródłowym (§ 50).

Bardzo ważne zmiany dotyczą również postępowania ze skrótami i skrótowcami (§ 55). Po pierwsze tłumaczowi umożliwiono podawanie powtarzającego się skrótu i skrótowca w języku docelowym w formie zgodnej z konwencją danego języka. Jednakże w paragrafie tym nie znajdziemy już informacji, że konieczność ich rozwinięcia i podania ich pełnego brzmienia w języku docelowym nie dotyczy skrótów nazw powszechnie znanych. Oznacza to, że nawet w przypadku takich skrótów, jak *lp.* czy *nr.*, tłumacz powinien umieścić w tłumaczeniu ich pełne brzmienie. Drugą istotną zmianą w tym zakresie jest zapis odnoszący się do nazw dzienników promulgacyjnych, który uzupełniono o informację, że co prawda nazwy te nie podlegają tłumaczeniu, ale „tłumacz może poprzedzić przytoczony skrót krótkim opisowym odpowiednikiem w języku docelowym”⁴³. Oprócz tego w KZTP zmodyfikowano sposób postępowania ze skrótami występującymi w aktach prawodawczych. Zasada, że należy podawać je zarówno w brzmieniu z języka źródłowego, jak i w formie odpowiednika w języku docelowym, nie została zmieniona, jednakże umożliwiono tłumaczom przy ich kolejnym użyciu w tekście stosowanie już tylko odpowiedników w języku docelowym. Warto zwrócić uwagę także na § 45, w którym wprowadzono taki sam sposób postępowania z nieznanymi tłumaczowi wyrazami i wyrażeniami, co ze skrótami i skrótowcami, których tłumacz nie jest w stanie znaleźć w dostępnych źródłach. W takim przypadku należy je przepisać i opatrzyć uwagą o braku możliwości odnalezienia ich, mimo wykazania należytej staranności.

KZTP został również uzupełniony o nowe zasady. Przykładowo, tłumacz może w uwadze wskazać na występowanie w tekście źródłowym licznych omyłek językowych i pisarskich (§ 58)⁴⁴. Nowe zalecenia odnoszą się także do liczb, w przypadku których o wyborze ich zapisu przy pomocy cyfr rzymskich lub arabskich decyduje tłumacz, w zależności od konwencji danego języka. Jednocześnie autorzy kodeksu jednoznacznie wskazali na to, że cyfry wchodzące w skład oznaczeń identyfikacyjnych należy przepisać (§ 54).

4. Wnioski

Powyżej opisane zmiany w KZTP bez wątpienia świadczą o dużym wkładzie przedstawicieli PT TEPIS w udoskonalanie zaleceń, tak aby były one nie tylko aktualne w odniesieniu do przepisów prawa, lecz również w pełni odpowiadały na potrzeby tłumaczy. W przedstawionych powyżej wynikach analizy zostało potwierdzone,

⁴³ PT TEPIS 2019. *Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*, s. 21. O takiej możliwości dowiadujemy się już z komentarza z 2011 r. (por. Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*, s. 96).

⁴⁴ Także to rozwiązanie zostało podane w komentarzu z 2011 r. (por. *Ibidem*, s. 96).

że KZTP oprócz dotychczasowych zaleceń zawiera zarówno zapisy zmieniające treść wcześniejszych zasad, jak i zapisy wprowadzające nowe zasady (w tym przejęte z komentarzy do KTP), zapisy zmieniające obowiązek tłumaczy na możliwy sposób postępowania oraz zapisy zmieniające możliwy sposób postępowania na obowiązek. Jeżeli jednak spojrzymy na nie z perspektywy kształcenia i samokształcenia tłumaczy, to możemy podzielić je na następujące grupy:

- zmiany skutkujące koniecznością aktualizacji materiałów dydaktycznych;
- zmiany przejęte z komentarzy do KTP;
- zmiany niekolidujące ze stosowaniem wcześniejszych zaleceń;
- zmiany zawierające różne możliwości postępowania z danymi elementami dokumentu;
- zmiany ułatwiające zastosowanie zaleceń w praktyce.

Do pierwszej grupy bez wątpienia należą zmiany wynikające z dostosowania treści zaleceń do ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego. Dotyczy to konieczności wskazania, że tłumaczenie wykonano z odpisu, a nie z dokumentu niesygnowanego oraz dodania informacji o możliwości podpisywania tłumaczenia poświadczonego podpisem elektronicznym, bez konieczności stosowania pieczęci.

Kolejne bardzo istotne zmiany, które wymagają uwzględnienia, to:

- informacja o tłumaczeniu i kierunku tłumaczenia w formie nagłówka;
- oddzielenie treści tłumaczenia od formuły poświadczającej;
- dołączanie do tłumaczenia kopii dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego w przypadku innych zleceńodawców niż sąd, prokuratura, policja i organy administracji publicznej;
- oddzielny numer wpisu do repertorium dla każdego dokumentu z dokumentacji wielostronicowej;
- zmiana wzmianek na adnotacje;
- podawanie zarówno opisu odcisku pieczęci, jak i jej treści w nawiasie kwadratowym;
- przytaczanie nazw ocen zawartych na świadectwach i dyplomach w brzmieniu w języku źródłowym obok ewentualnej objaśniającej uwagi tłumacza;
- podawanie obcojęzycznej nazwy geograficznej w brzmieniu zgodnym z zasadami Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej obok ewentualnej nazwy obcojęzycznej;
- podawanie nazwy geograficznej występującej w dokumentach USC w brzmieniu w języku źródłowym obok ewentualnej nazwy w języku docelowym;
- przytaczanie nazwy instytucji i urzędów w brzmieniu z tekstu źródłowego obok ewentualnego tłumaczenia na język docelowy;
- konieczność rozwinięcia i podania za pierwszym razem pełnego brzmienia także powszechnie znanych skrótów i skrótowców;
- konieczność przytoczenia nieznanego wyrazu czy wyrażenia w języku źródłowym z uwagą o braku możliwości jego znalezienia w dostępnych źródłach.

Trzy zmiany, które należą do pierwszej grupy, należy zaliczyć także do grupy zmian, które znane są już z komentarzy do KTP, ale dopiero teraz zostały wprowadzone do zaleceń. Dotyczy to informacji o kierunku tłumaczenia, jednoznaczności oddzielenia treści tłumaczenia od formuły poświadczającej oraz kierowania się zasadami Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Z komentarzy znana jest także możliwość objaśnienia nazw dzienników promulgacyjnych i wskazanie na występowanie licznych błędów w tekście źródłowym.

Kolejna grupa dotyczy zmian, dzięki którym tłumaczowi dana została większa swoboda w sposobie sporządzenia tłumaczenia, jednakże tłumacz może nadal korzystać z dotychczasowych zaleceń. Przykładem może być odcisk pieczęci i podpis tłumacza, których wzajemne położenie w tłumaczeniu bezpośrednio pod formułą poświadczającą nie zostało w KZTP tak bardzo precyzyjnie określone, jak dotychczas. W związku z tym tłumacz może nadal umieszczać swój podpis po prawej stronie odcisku pieczęci, ale może również zdecydować się na ich inny układ. Dotyczy to również sposobu łączenia i pieczętowania poszczególnych stron tłumaczenia wielostronicowego.

Czwarta grupa obejmuje zapisy, w których zawarto proponowane możliwości postępowania z poszczególnymi elementami dokumentu źródłowego. Można do nich zaliczyć zalecenia odnoszące się do stopki drukarskiej, braku ekwiwalencji, diagramów, wykresów i innych elementów graficznych tekstu czy objaśniania nazw dzienników promulgacyjnych.

Ostatnią grupę stanowią zmiany w KZTP, które można traktować jako zasady ułatwiające zastosowanie zaleceń w praktyce. Należą do nich bez wątpienia ujednolicenie zapisu adnotacji / uwag, podanie większej liczby przykładów zalecanej treści adnotacji i możliwego brzmienia uwag tłumacza, np. w przypadku braku znaków diakrytycznych w dokumencie źródłowym.

Podsumowując, należy zauważyć, że KZTP zawiera liczne zmiany, jednakże tylko część z nich, głównie z grupy pierwszej, może znacząco wpływać na konieczność uaktualnienia źródeł wiedzy bazujących na KTP. Istotne jest jednak, że niektóre z wprowadzonych zmian mogły być już wcześniej stosowane przez tłumaczy, gdyż zostały opisane w dostępnych komentarzach do KTP, albo zostały uwzględnione w KZTP na podstawie doświadczeń tłumaczy przysięgłych.

Bibliografia

- Cieślak Bolesław i in. (2018). *Tłumacz przysięgły. Status prawny i zawodowy*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis.
- Dahlmanns Karsten, Kubacki Artur D. (2014). *Jak sporządzać tłumaczenie poświadczane dokumentów? Przekłady tekstów z „Wyboru polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych” z komentarzem / Wie fertigt man beglaubigte Übersetzungen von Urkunden an? Kommentierte Übersetzungen zu den Texten*

- aus der „Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen“. Chrzanów: Wydawnictwo Biuro Tłumaczeń KUBART.
- Gościński Jan, Kubacki Artur D. (2022). Ausbildung beeidigter Übersetzer in Polen an ausgewählten Universitäten am Beispiel des Englischen und Deutschen. W: Robert Białachowski, Edward Białek, Natalia Południak, Tomasz Wyśłobocki (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 56. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 413–434.
- Iluk Jan, Kubacki Artur D. (2006). *Wybór polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych / Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Translationsübungen*. Warszawa: Wydawnictwo Promocja XXI.
- Kierzkowska Danuta (1991). *Kodeks tłumacza sądowego*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Tłumaczy Ekonomicznych, Prawniczych i Sądowych TEPIS.
- Kierzkowska Danuta (red.) (2005). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis.
- Kierzkowska Danuta (2008). Preskryptywny charakter Kodeksu tłumacza przysięgłego. *Rocznik Przekładoznawczy*, 3/4, s. 95–104.
- Kierzkowska Danuta (red.) (2011). *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*. Warszawa: Wydawnictwo Translegis.
- Król Małgorzata Z. (2019). O paradygmacie normatywnym tłumaczenia przysięgłego w dziedzinie prawa. *Konińskie Studia Językowe*, 3, s. 279–298.
- Kubacki Artur D. (2007). Kształcenie kandydatów na tłumaczy przysięgłych w Polsce. W: *W dialogu języków i kultur. Konferencja naukowa. Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie 15–16 stycznia 2007*. Warszawa: Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie, s. 237–249.
- Kubacki Artur D. (2009). Fehler in der Fachübersetzung der Kandidaten für einen staatlich vereidigten Übersetzer. W: Anna Mrożewska (red.), *Philologische Ostsee-Studien. Zeszyty Naukowe Instytutu Neofilologii i Komunikacji Społecznej Nr 2*. Koszalin: Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, s. 11–28.
- Kubacki Artur D. (2012). *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Kubacki Artur D. (2015). Formuła poświadczająca tłumacza przysięgłego. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 21, s. 21–37.
- Kubacki Artur D. (2016). Die Bewertungskriterien bei der Staatlichen Prüfung für vereidigte Übersetzer und Dolmetscher in Polen aus der Sicht eines Prüfers. W: Magdalena Duś, Robert Kołodziej, Tomasz Rojek (red.), *Wort – Text – Diskurs. Festschrift für Zofia Berdychowska zum 65. Geburtstag*, Danziger Beiträge zur Germanistik, Band 53. Frankfurt am Main: Peter Lang, s. 407–419.
- Kubacki Artur D. (2017). Tłumaczenie poświadczone – nowa specjalizacja na studiach wyższych drugiego stopnia? W: Katarzyna Nowakowska, Danuta Romaniuk, Agnieszka Sochal (red.), *Humanistyka a praktyczny profil kształcenia uniwersyteckiego w nauczaniu języka, literatury i kultury w warunkach obcokulturowych*. Warszawa: Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej Uniwersytet Warszawski, s. 93–110.
- Kubacki Artur D. (2017). Kryteria oceny egzaminu na tłumacza przysięgłego z perspektywy egzaminatora. W: Edward Białek, Tomasz Jabłecki, Jaroslav

- Lopuschanskyj (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 46. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 469–482.
- Kubacki Artur D. (2018). Pozaakademickie kształcenie kandydatów na tłumaczy przysięgłych w Polsce. W: Artur D. Kubacki, Katarzyna Sowa-Bacia (red.), *Wybrane zagadnienia z glotto- i translodydaktyki 1*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, s. 96–128.
- Kubacki Artur D. (2018). Ocena regulacji ustawowych w odniesieniu do zawodu tłumacza przysięgłego w Polsce. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 7–39.
- Łomzik Magdalena (2018). Przekład nazw polskich szkół wyższych a zachowanie zasady staranności i wierności tłumaczenia poświadczanego. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 39–57.
- Łomzik Magdalena (2019). Nazwy instytucji w tłumaczeniu poświadczonym – w teorii i praktyce. W: Jolanta Lubocha-Kruglik, Oksana Małyśa, Gabriela Wilk (red.), *Przestrzenie przekładu*, tom 3. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 269–277.
- Łomzik Magdalena (2022). (Nie)przestrzeganie zasad sporządzania tłumaczenia poświadczanego a zwrotne tłumaczenie poświadczane. W: Robert Białachowski, Edward Białek, Natalia Południak, Tomasz Wysłobocki (red.), *Orbis Linguarum*, vol. 56. Dresden–Wrocław: Neisse Verlag & Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 281–296.
- Mirek Joanna (2019). Analiza zastosowania wymogów formalnych i merytorycznych w tłumaczeniu poświadczonym na przykładzie studenckiego przekładu polskiego i niemieckiego wyroku rozwodowego. *Applied Linguistics Papers*, 26/1, s. 125–139.
- Moczulski Mirosław (2016). Formuła poświadczająca stosowana przez tłumaczy przysięgłych w Polsce – praktyka i zalecenia a Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. *Lingua Legis*, 24, s. 23–40.
- Moczulski Mirosław (2017). Formuła poświadczająca w tłumaczeniu poświadczonym na język obcy w Polsce w świetle norm. *Lingua Legis*, 25, s. 9–24.
- Moczulski Mirosław (2018). Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego. *Lingua Legis*, 26, s. 27–48.
- Pietrzak Agnieszka (2022). Egzamin na tłumacza przysięgłego w kontekście praktyki wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego. *Heteroglossia*, 13, s. 279–291.
- Podlaska Beata (2022). Der Weg zur staatlichen Prüfung in einem Online-Kurs – Analyse der häufigsten Fehler der Kandidaten für vereidigte Übersetzer in Polen. W: Artur D. Kubacki, Piotr Sulikowski (red.), *Translation Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*. Band 5. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, s. 183–206.
- Prokop Dariusz (2015). Tłumacz przysięgły – samouk czy akademik? Konfrontacja przepisów prawa z praktyką uprawiania rzemiosła tłumacza przysięgłego. *Linguodidactica*, 19, s. 227–238.
- Sekuła Justyna (2018). Polskie i niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania tłumaczeń poświadczonych w ujęciu kontrastywnym – implikacje praktyczne dla sporządzania tłumaczeń poświadczonych polskich i niemieckich

- wyroków sądowych. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication*, 35, s. 59–87.
- Sekuła Justyna (2020). Wykorzystanie nowoczesnych technologii w promowaniu samodzielności studentów: na przykładzie nauczania formalnych zasad sporządzania tłumaczeń poświadczonych zawartych w Kodeksie Zawodowym Tłumacza Przysięgłego. *Roczniki Humanistyczne*, 68, z 10, s. 195–206.
- Sekuła Justyna (2022). Berufsprofil und wissenschaftliches Schaffen von Univ.-Prof. Dr. habil. Artur Dariusz Kubacki. *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication, International Journal for Legal Communication*, 49, s. 17–31.
- Solová Regina (2016). Normy przekładowe na egzaminie na tłumacza przysięgłego. Na materiale francuskich i polskich ekwiwalentów nazw sądów cywilnych. W: Barbara Walkiewicz, Anna Fimiak-Chwiłkowska, Justyna Woroch (red.), *Norma a uzus I. Z zagadnień przekładu specjalistycznego*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, s. 109–122.
- Zieliński Lech (2011). Egzamin na tłumacza przysięgłego a norma i jakość przekładu tekstów prawnych oraz prawniczych. *Rocznik Przekładoznawczy*, 6, s. 117–132.

Netografia

- Kodeks zawodowy tłumacza przysięgłego*. PT TEPIS 2019. https://tepis.org.pl/wp-content/uploads/2020/02/Kodeks_zawodowy_t%C5%82umacza_przysięg%C4%99g%C5%82ego_2019.pdf [dostęp: 20.02.2023].
- Ustawa z dnia 24 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1326). <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042732702/U/D20042702Lj.pdf> [dostęp: 20.02.2023].
- Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania egzaminu na tłumacza przysięgłego (t.j. Dz.U. 2020 poz. 124). <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2020000124/O/D20200124.pdf> [dostęp: 20.02.2023].

Słowa kluczowe

tłumaczenie poświadczone, kodeks zawodowy, zasady sporządzania tłumaczeń, kształcenie tłumaczy przysięgłych

Abstract

Amendments to the recommendations on how to prepare certified translations and their impact on other sources of knowledge in this field

In 2019, the Polish Society of Sworn and Specialized Translators and Interpreters (TEPIS) published a new set of rules titled “Professional Code of the Sworn Translator and Interpreter”, thus replacing the previous Code of the

Sworn Translator and Interpreter. With the introduction of the sworn translator examination in 2004, interest in certified translation and, consequently, the number of various publications dealing with both the theory and practical aspects of pursuing the profession of certified translator has grown. Unfortunately, these publications have not yet been brought in line with the 2019 rules. Therefore, when these publications are used, it is necessary to compare their content with the new recommendations. The article presents the most significant amendments to the recommendations on how to produce certified translations, comparing them with the previous version of the Code. The analysis aims at describing the types of amendments made and at assessing their impact on the use of other sources of knowledge in this field.

Keywords

certified translation, professional code, translation production rules, certified translator training